

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Νεοφύτου Βάμβα 6 (3ος όροφος), 10674 Αθήνα, τηλ: 210 7233221-2; 210 7233216;

φαξ: 210 7233217; e-mail: info@nchr.gr, website: www.nchr.gr

**Παρατηρήσεις επί του σχεδίου νόμου του Υπουργείου
Δημόσιας Τάξης «Οπλοφορία, Χρήση Πυροβόλων Όπλων και
Εκπαίδευσή τους σε αυτά» ***

1. Η ΕΕΔΑ έχει ήδη, με την από 05.04.2001 επιστολή της, στείλει στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης τις παρατηρήσεις της για το νομικό πλαίσιο που αφορά στη χρήση βίας και όπλων από δημόσια δύναμη,¹ όπως είχε ζητηθεί από τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης με την από 22.03.2001 επιστολή του.

2. Η ΕΕΔΑ ανησυχεί ιδιαίτερα για το ζήτημα της άσκησης βίας εν γένει από αστυνομικές δυνάμεις στη χώρα μας, που έχει τονιστεί σε πρόσφατες εκθέσεις διεθνών μη κυβερνητικών και διακυβερνητικών οργανισμών όπως είναι η Διεθνής Αμνηστία² και η Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (CPT).³

Το ως άνω σχέδιο νόμου αποτελεί, γενικά, σημαντικό βήμα για τον αναγκαίο εκσυγχρονισμό του νομικού πλαισίου της οπλοφορίας και οπλοχρησίας αστυνομικών, κινούμενο μέσα στο πλαίσιο των από 05.04.2001 παρατηρήσεων και προτάσεων της ΕΕΔΑ. Η ΕΕΔΑ θεωρεί ιδιαίτερα θετικό το γεγονός ότι το σχέδιο νόμου, σύμφωνα και με τη σχετική αιτιολογική έκθεση, λαμβάνει υπόψη τον *Κώδικα του ΟΗΕ για τη συμπεριφορά των στελεχών που είναι επιφορτισμένα με το καθήκον επιβολής του νόμου* (1979)

* Συντάκτης: Νίκος Σιταρόπουλος, ΔΝ, LLM, Επιστημονικός Συνεργάτης της ΕΕΔΑ.

¹ Βλ. ΕΕΔΑ, *Ετήσια Έκθεση 2001*, Αθήνα, Εθνικό Τυπογραφείο, 2002, 107-115.

² Βλ. Amnesty International and International Helsinki Federation for Human Rights, *Greece-In the Shadow of Impunity-Ill-treatment and the Misuse of Firearms*, London, September 2002.

³ CPT, *Report to the Government of Greece on the Visit to Greece carried out by CPT from 23/09-05/10/2001*, Strasbourg, 20.11.2002, CPT/Inf (2002) 31, 16-19.

και τις *Βασικές Αρχές του ΟΗΕ για τη χρήση βίας και όπλων από όργανα επιφορτισμένα με την επιβολή του νόμου* (1990). Η ΕΕΔΑ με τις παρατηρήσεις της του 2001 είχε κάνει ιδιαίτερη μνεία και των δύο αυτών διεθνών κειμένων, τονίζοντας ότι οι αρχές που εμπεριέχονται στα κείμενα αυτά θα πρέπει να υιοθετηθούν και να τηρηθούν στην πράξη από την Ελληνική Αστυνομία. Θετική νομοθετική εξέλιξη είναι επίσης οι νέες διατάξεις του σχεδίου νόμου (άρθρα 5 και 6) που προβλέπουν τον έλεγχο καταλληλότητας οπλοφορούντων αστυνομικών και τη σχετική εκπαίδευσή τους, όπως είχε επίσης προταθεί από την ΕΕΔΑ το 2001.

3. Όσον αφορά ειδικότερα στις διατάξεις του ως άνω σχεδίου νόμου η ΕΕΔΑ παρατηρεί τα εξής:

3.1 Άρθρο 2 («Έννοια όρων») παρ. γ: Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή «[ο]πλισμός είναι το σύνολο των αντικειμένων του άρθρου 1 του Ν. 2168/1993 (Α' 147), που επιτρέπεται να φέρει ο αστυνομικός». Το άρθρο 1 του Ν. 2168/1993 είναι μια διάταξη που περιέχει έναν ιδιαίτερα μακρύ κατάλογο όπλων, περιλαμβανομένων των «κυνηγετικών όπλων», «αεροβόλων», «πυρομαχικών», «εκρηκτικών υλών», «μεταλλικών γροθιών», «ξιφιδίων» κλπ.

Δεδομένου ότι το νέο νομοθετικό πλαίσιο, όπως έχει ήδη τονισθεί από την ΕΕΔΑ το 2001, θα πρέπει να στηρίζεται στις *αρχές της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας* της οπλοφορίας και οπλοχρησίας, όπως επίσης στην αρχή ότι *ο νόμος πρέπει να ελέγχει αυστηρά και να περιορίζει τις περιπτώσεις οπλοφορίας και οπλοχρησίας* αστυνομικών, θεωρείται απαραίτητο να διασαφηνισθεί και να προσδιορισθεί ο οπλισμός που «επιτρέπεται να φέρει ο αστυνομικός», σύμφωνα με τα άρθρα 2 γ και 3 παρ. 9 του σχεδίου νόμου, σε συνδυασμό με το άρθρο 1 του Ν. 2168/1993. Θεωρείται σκόπιμο το άρθρο 2 γ του (σχεδίου) νόμου να παραπέμπει ρητά στο άρθρο 3 παρ. 9 του (σχεδίου) νόμου που προβλέπει τη ρύθμιση μέσω Υπουργικής Απόφασης των θεμάτων που αφορούν, μεταξύ άλλων, «το είδος του οπλισμού που χρεώνεται στις Υπηρεσίες και το προσωπικό ανάλογα με την υπηρεσιακή του θέση».

3.2 Άρθρο 4 («Χρήση πυροβόλου όπλου και αρχές που τη διέπουν») παρ. 2: Η διάταξη αυτή εισάγει ορθά τον κανόνα κλιμάκωσης της χρήσης βίας και της χρήσης πυροβόλου όπλου από τους αστυνομικούς. Συγκεκριμένα ορίζει ότι ο αστυνομικός «επιτρέπεται να κάνει χρήση πυροβόλου όπλου, εφόσον αυτό είναι απαραίτητο για την εκπλήρωση του καθήκοντός του και συντρέχουν» μια σειρά προϋποθέσεων (άρθρο 4 παρ. 2 (α), (β), (γ), (δ)). Στο εδάφιο (α) της παρ. 2 είναι σκόπιμο η φράση «όλα τα ηπιότερα μέσα» να έχει ως εξής: «ηπιότερα του πυροβολισμού μέσα», σύμφωνα με το άρθρο 2 (στ) του σχεδίου νόμου».

Επίσης δημιουργεί προβληματισμό η εξαίρεση που εισάγουν τα εδάφια (β) και (δ) του άρθρου 4 παρ. 2, σύμφωνα με τα οποία οι προϋποθέσεις χρήσης πυροβόλου όπλου από αστυνομικό είναι δυνατό να μην τηρηθούν αν η προειδοποίηση χρήσης πυροβόλου όπλου ή οι ηπιότερες χρήσεις πυροβόλου όπλου, αντίστοιχα, κριθεί ότι είναι «μάταιες». Η εξαίρεση αυτή εισάγει έναν ιδιαίτερα αόριστο και ασαφή όρο, τον όρο της «ματαιότητας» της κλιμάκωσης χρήσης βίας, που προσφέρει ένα ευρύ πεδίο υποκειμενικής κρίσης και δράσης του ένοπλου αστυνομικού στην πράξη. Γι' αυτό θεωρείται σκόπιμο η φράση «εκτός αν αυτό είναι μάταιο» να τροποποιηθεί ως εξής: «εκτός αν αυτό είναι μάταιο υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες», σύμφωνα με τη δέκατη Βασική Αρχή του ΟΗΕ *για τη χρήση βίας και όπλων από όργανα επιφορτισμένα με την επιβολή του νόμου* (1990).⁴

3.3 Άρθρο 4 παρ. 4 εδ. (γ): Η διάταξη αυτή επιτρέπει τον «πυροβολισμό ακινητοποίησης», δηλαδή τον πυροβολισμό που στοχεύει να πλήξει μη ζωτικά σημεία του σώματος ανθρώπου, σύμφωνα με το άρθρο 2 (ε) (3) του σχεδίου νόμου, σε περίπτωση νόμιμης σύλληψης «καταδικασθέντος ή υποδίκου ή καταδιωκόμενου που καταλαμβάνεται να τελεί επ' αυτοφώρω κακούργημα ή πλημμέλημα, εφόσον αντιδρά στη σύλληψή του και είναι οπλισμένος». Δεδομένης της εν δυνάμει υψηλής επικινδυνότητας για την ανθρώπινη ζωή του «πυροβολισμού ακινητοποίησης», θεωρείται αναγκαίο να

---

⁴ "In the circumstances provided for under principle 9, law enforcement officials shall identify themselves as such and give a clear warning of their intent to use firearms, with sufficient for the warning to be observed, unless to do so would unduly place the law enforcement at risk ... or would be clearly inappropriate or pointless in the circumstances of the incident".

περιοριστεί ο «πυροβολισμός ακινητοποίησης» στο εδ. (γ) ρητώς μόνο στις περιπτώσεις ύπαρξης αντίδρασης στη νόμιμη σύλληψη *με ταυτόχρονη χρήση, και όχι λόγω απλής ύπαρξης, οπλισμού, ή εάν είναι φανερός ο άμεσος κίνδυνος χρήσης.*

3.4 Άρθρο 4 παρ. 4 εδ. (δ): Η παραπάνω παρατήρηση ισχύει και για το εδάφιο (δ) που επιτρέπει τον «πυροβολισμό ακινητοποίησης» για την «αποτροπή παράνομης εισόδου στη χώρα ή εξόδου απ' αυτή προσώπων που επιχειρούν παράνομη διακίνηση ανθρώπων ή πραγμάτων και οπλοφορούν». Και εδώ η απλή οπλοφορία των διακινητών δε θα πρέπει να νομιμοποιεί την άσκηση ένοπλης βίας από αστυνομικούς. Ο «πυροβολισμός ακινητοποίησης» θεωρείται σκόπιμο να λαμβάνει χώρα και στην περίπτωση αυτή *μόνο εφόσον έχει* υπάρξει χρήση οπλισμού από τους διακινητές, ή εάν είναι φανερός ο άμεσος κίνδυνος χρήσης, και όχι απλώς λόγω της οπλοφορίας αυτών των προσώπων.

Εν προκειμένω θα πρέπει να τονιστεί ότι σε περιπτώσεις διακίνησης ανθρώπων, οι πυροβολισμοί ακινητοποίησης κατά των διακινητών θέτουν, στην πράξη, σε ιδιαίτερα επικίνδυνη θέση τα διακινούμενα πρόσωπα, μεταξύ των οποίων πολλές φορές υπάρχουν πρόσφυγες ή αιτούντες άσυλο ή αλλοδαποί, συμπεριλαμβανομένων ανηλίκων, που χρήζουν διεθνούς προστασίας. Ως εκ τούτων, η χρήση όπλων στις περιπτώσεις αυτές πρέπει να είναι ιδιαίτερα περιορισμένη, σύμφωνα με τις αρχές της αναγκαιότητας και αναλογικότητας.

3.5 Άρθρο 7 («Ποινικές κυρώσεις»): Η παρ. 2 του άρθρου 7 προβλέπει ποινή φυλάκισης τουλάχιστον έξι μηνών για τον αστυνομικό που «παραδίδει παράνομα σε άλλον το ατομικό του όπλο». Η παρ. 4 του ίδιου άρθρου προβλέπει ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών για τον αστυνομικό που «απειλεί παράνομα με πυροβόλο όπλο ή εκτελεί παράνομα εκφοβιστικό πυροβολισμό ή πυροβολεί παράνομα κατά πραγμάτων». Η συνύπαρξη αυτών των δύο διατάξεων είναι αντιφατική διότι αν και η προβλεπόμενη διακινδύνευση προσώπων από την παράνομη δράση αστυνομικού της παρ. 4 είναι, κατά κανόνα, πολύ υψηλότερου βαθμού από αυτή της παρ. 2, η επαπειλούμενη ποινή φυλάκισης στην παρ. 4 είναι κατά το ήμισυ

μικρότερη από αυτή της παρ. 2. Ως εκ τούτου, θεωρείται αναγκαία η αύξηση της ποινής φυλάκισης της παρ. 4.

3.6 Η ΕΕΔΑ θεωρεί ιδιαίτερης σημασίας τη διά του υπό εξέταση σχεδίου νόμου θεσμοθέτηση από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης ειδικού οργάνου για την περιοδική, τουλάχιστον διετή, αξιολόγηση της εφαρμογής του νόμου για την οπλοφορία και την οπλοχρησία αστυνομικών, με σκοπό τη βελτίωση της σχετικής νομοθεσίας και της πρακτικής της Ελληνικής Αστυνομίας. Στο όργανο αυτό θα πρέπει να συμμετέχουν, εκτός από στελέχη του Υπουργείου, ειδικοί επιστήμονες. Οι ανωτέρω εκθέσεις αξιολόγησης είναι σκόπιμο να δημοσιοποιούνται και ιδίως να γνωστοποιούνται σε αρμόδιους επιστημονικούς φορείς και την ΕΕΔΑ για την υποβολή περαιτέρω βελτιωτικών προτάσεων.

3.7 Τέλος, η ΕΕΔΑ πιστεύει ότι το φαινόμενο της υπέρμετρης άσκησης (ένοπλης ή άοπλης) βίας από αστυνομικές δυνάμεις συνδέεται άμεσα όχι μόνο με την εκπαίδευση αυτών στη χρήση οπλισμού, στην οποία περιορίζεται το υπό εξέταση σχέδιο νόμου, αλλά, προ πάντων, με την ουσιαστική, συστηματική και συνεχή εκπαίδευση των αστυνομικών δυνάμεων στην προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και την εμπέδωση στις αστυνομικές δυνάμεις των σχετικών θεμελιωδών αρχών προστασίας της ανθρώπινης αξίας (ζωής και αξιοπρέπειας).

Το Δ' Τμήμα (Τμήμα Προώθησης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου) της ΕΕΔΑ ήλθε σε επαφή τον Μάρτιο 2001 με τη Διεύθυνση Εκπαίδευσης του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και απέστειλε επιστολή στον Υπουργό Δημόσιας Τάξης τονίζοντας την άμεση ανάγκη εντατικοποίησης και αυτονόμησης, μέσω εξειδικευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων, της εκπαίδευσης και επιμόρφωσης όλων των Ελλήνων αστυνομικών σε θέματα προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, όπως επίσης την ανάγκη έκδοσης σύγχρονων, εξειδικευμένων εγχειριδίων και την παράλληλη ενίσχυση της Διεύθυνσης Εκπαίδευσης της Ελληνικής Αστυνομίας. Η ΕΕΔΑ δεν έχει λάβει ακόμη απάντηση από τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης, αλλά θεωρεί απολύτως απαραίτητη την άμεση προώθηση και επεξεργασία των ανωτέρω προτάσεων του Δ' Τμήματος της ΕΕΔΑ από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης,

ως άμεσα συνδεομένων με την αναγκαία μακροπρόθεσμη, ολιστική αντιμετώπιση των προβλημάτων που προσπαθεί να επιλύσει το ως άνω σχέδιο νόμου. Εν τω μεταξύ, θεωρείται απαραίτητη η συνεχής, συστηματική διδασκαλία των Οδηγιών, εγχειριδίων και άλλων ειδικών κειμένων διεθνών οργανισμών και ειδικότερα του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Αθήνα, 12 Δεκεμβρίου 2002